

Jaarverslag 2019 Exodus Nederland

19 mei 2020

Inhoud

1. Voorwoord	3
2. Inleiding	4
2.1 Over Exodus	4
2.1.1 Organisatiestructuur	4
2.1.2 Missie	5
2.1.3 Visie	5
2.1.4 Doelstellingen	5
2.1.5 Kwaliteit en veiligheid	6
2.1.6 Maatschappelijk ondernemen	6
2.2 De mensen van Exodus	7
2.2.1 Personeel	7
2.2.2 Vrijwilligers	8
2.2.3 Deelnemers	8
2.2.4 Gemeenschappelijke Ondernemingsraad	9
2.2.5 Stakeholders en partners	9
2.3 Verslag Raad van Toezicht en Bestuur	9
2.4 Risico's	10
2.4.1 Coronavirus	10
3. Ontwikkelingen en projecten 2019	12
3.1 België	12
3.2 Exodus Herfstkamp in PI Vught	13
3.3 Exodusconcert PI Arnhem	14
3.4 Bonaire	15
3.5 Epafra	15
3.6 Ontwikkelingen vrijwilligerswerk	16
3.7 Exodus in de media	17
4. Financieel overzicht	20
4.1 Financieel beleid	20
4.1.1 Financiële positie	20
4.1.2 Liquiditeit en solvabiliteit	20
4.1.3 Kasstromen en financieringsbehoeften	20
4.2 Begroting 2020 en jaarrekening 2019	22
4.2.1 Begroting 2020	23
4.2.2 Jaarrekening 2019	24

1. Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag 2019 van Samenwerkingsverband Exodus Nederland. In vele aspecten kijken wij terug op een goed jaar voor Exodus en haar deelnemers. We slaagden erin op bestuurlijk, financieel en personeel vlak een sterk, stabiel en toekomstgericht Exodus op te bouwen. Dit werd gerealiseerd door rust en het bestendigen van alle werkzaamheden en inspanningen in de afgelopen jaren. We kwamen tot een hoger niveau van dienstverlening aan onze leden. Een groeiende organisatie als Exodus vraagt om constante aanpassingen op het gebied van faciliteiten en diensten. In 2019 ging een groot deel van onze aandacht uit naar ontwikkelingen op het gebied van ICT en HRM.

Onze vrijwilligers leveren een geweldige bijdrage aan het werk van Exodus en al haar medewerkers. We zijn hen dankbaar voor hun inzet om te komen tot een respectvolle verbinding tussen deelnemers, hun familie en de samenleving. Ieder contact, gesprek en bezoek, klein of groot, draagt daar positief aan bij.

Ook konden we in 2019 weer rekenen op de grote steun vanuit maatschappelijke en kerkelijke instellingen en onze particuliere donateurs. We zijn hen dankbaar dat we met deze giften extra ondersteuning kunnen bieden aan onze deelnemers en hun gezinnen.

Met trots kijken we terug op de opening van het Sterkhuis in Mechelen in aanwezigheid van minister van Justitie in België, Koen Geens, en de oprichter van de Exodushuizen in Nederland, Jan Eerbeek. Een bijzondere gebeurtenis bijna 40 jaar na de opening van het eerste Exodushuis. Exodus is bij het Sterkhuis betrokken door de inbreng van haar forensische kennis en het trainen van de Belgische medewerkers in de begeleidingsmethodiek *Jouw Kracht*. Sterkhuis loopt voorspoedig en zowel gemeentelijke diensten als het Belgische ministerie van Justitie reageren positief op de succesvolle eerste resultaten.

We kijken met vertrouwen naar de toekomst en verwachten de huidige positieve lijn nog verder te kunnen uitbouwen in 2020.

Veel leesplezier gewenst met het jaarverslag.

Jan van Gils,
Directeur-bestuurder Exodus Nederland

(invoegen foto Jan)

2. Inleiding

2.1 Over Exodus

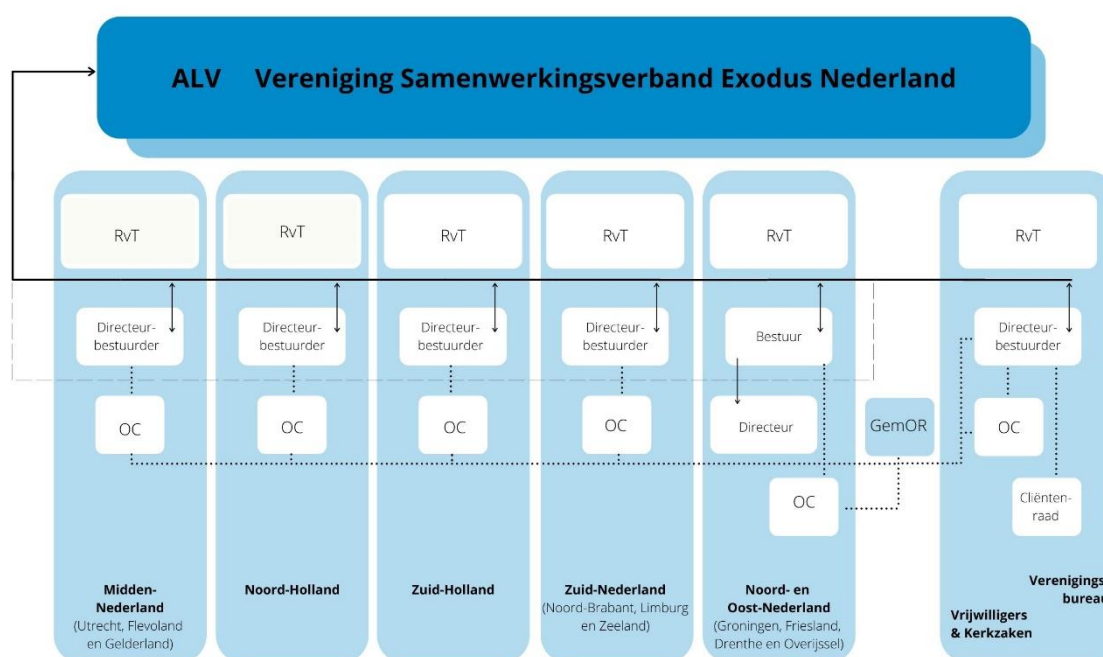
2.1.1 Organisatiestructuur

Samenwerkingsverband Exodus Nederland (hierna: SEN) is een vereniging waarvan vijf regionale stichtingen lid zijn, namelijk:

- Exodus Midden-Nederland
- Exodus Noord-Holland
- Exodus Noord- en Oost-Nederland
- Exodus Zuid-Holland
- Exodus Zuid-Nederland

Het hoogste beslisorgaan van de vereniging is de Algemene Ledenvergadering (hierna: ALV). De ledenstichtingen hebben allen één stem in de ALV. De ALV stelt onder andere de begroting en de jaarstukken van het SEN vast en neemt besluiten over ingrijpende veranderingen voor de vereniging. In 2019 kwam de ALV vier keer bijeen. De ALV nam daarbij de volgende besluiten:

- Vaststellen definitieve statuten
- Vaststellen nieuwe missie en visie
- Vaststellen jaarverslag en jaarrekening 2018 SEN
- Goedkeuring voor project Sterkhuis in België
- Herbenoeming Vincent Eversdijk voor een 2^e termijn als lid Raad van Toezicht SEN
- Vaststellen jaarkalender 2020
- Vaststellen tarieven en inhoudingen 2020
- Vaststellen begroting 2020 SEN

2.1.2 Missie

Exodus staat voor een veilige samenleving waarin mensen een zinvol bestaan kunnen opbouwen en nieuwe kansen kunnen creëren. Exodus biedt perspectief.

2.1.3 Visie

Wij geloven in de kracht van een zorgzame samenleving, daar dragen wij aan bij door te:

- Werken in de context van de forensische zorg op het snijvlak van criminaliteit en samenleving
- Geloven in het herstel van mensen en een perspectief op een zinvol leven
- Kijken naar en te begeleiden in de complexiteit van het herstel voor zowel daders als slachtoffers
- Geloven dat mensen mens zijn in verbinding met anderen door het opbouwen en onderhouden van een krachtig netwerk
- Investeren in het versterken van mensen en een veiligere maatschappij
- Informeren en kennis te delen met als doel om de samenleving deelgenoot te maken van onze missie

Wij doen dit samen met anderen!

2.1.4 Doelstellingen

De doelstellingen van Exodus zijn als volgt:

- Exodus draagt bij aan het verlagen van de recidive en het terugdringen van de criminaliteit bij de deelnemers.
- Exodus is in de samenleving ingebed door een breed maatschappelijk draagvlak.
- Exodus is een schakel in de keten van maatschappelijke organisaties en groepen vrijwilligers die ieder vanuit hun eigen invalshoek een bijdrage leveren aan de veiligheid in de samenleving.
- Exodus werkt samen en wisselt ervaring en kennis uit met vergelijkbare organisaties en groepen vrijwilligers om haar werk meer kracht te geven en efficiëntie te vergroten.
- Exodus geeft op een open en transparante wijze inzicht in haar resultaten, werkwijze en de besteding van middelen.
- Exodus biedt een werkomgeving die bestaat uit gemotiveerd personeel en wordt gekenmerkt door een open en informeel karakter.

Daarnaast heeft het SEN nog de volgende specifieke doelstellingen:

- Het SEN is dienstbaar en ondersteunend aan haar leden, de regionale stichtingen, op het gebied van kwaliteitswaarborging, kwaliteitsontwikkeling, financieel beheer en fondsenwerving, methodiekvorming en onderlinge communicatie tussen de leden.
- Het SEN is aansturend, initiërend en faciliterend richting de vrijwilligersgroepen binnen en buiten de Penitentiaire Inrichtingen (hierna: PI) en de huizen van de leden.
- Het SEN betreft en werkt samen met relevante partners, waaronder kerken, geloofsgemeenschappen, justitie(pastoraat) en reclasseringsorganisaties, bij de nazorg aan (ex-)gedetineerden.

- Het SEN houdt zich bezig met het ontwikkelen van nieuwe Exodusprojecten, gaat in op nieuwe beleidsontwikkelingen en verwerft subsidies ten behoeve van haar leden.

2.1.5 Kwaliteit en veiligheid

Exodus voldeed in 2019 aan de normering van ISO 9001:2015. Het Keurmerkinstituut voerde wederom de toetsing uit. Daaruit kwam één verbeterpunt naar voren op het gebied van vrijwilligerswerk, namelijk het aantoonbaar kunnen maken van de behaalde kwaliteitsdoelstellingen van het vrijwilligerswerk.

In 2019 is de erkenning van het CBF, toezichthouder op goede doelen, behouden. CBF toetst ieder jaar of de organisatie nog aan de normen van de Erkenningregeling voldoet. Een lid dat voldoet aan deze erkenning draagt daadwerkelijk bij aan een betere wereld, gaat zorgvuldig om met elke euro, legt verantwoording af en laat zich onafhankelijk controleren. In 2019 is aanvullend vastgesteld dat de directiebeloning van Exodus in 2018 paste binnen de norm *"Regeling beloning directeurs van goede-doelenorganisaties"*.

In 2019 kwamen er zes klachten binnen, waarvan er drie aan de klachtencommissie zijn voorgelegd. In twee gevallen heeft de klachtencommissie zich van uitspraak onthouden omdat tegengestelde standpunten naar voren werden gebracht. De derde klacht is aangehouden in afwachting van de uitspraak van de klacht tegen de reclassering. De overige klachten gingen met name over de begeleiding en de vele documenten en informatie die deelnemers ontvangen bij binnenkomst.

In 2019 waren Ellen Timmermans en Hanneke Atsma wederom de vertrouwenspersonen voor Exodus. Dit zijn onafhankelijke personen die niet werkzaam zijn bij Exodus. Hierbij fungeert de vertrouwenspersoon als 'partijdige' betrokkene; de vertrouwenspersoon is er namelijk voor de deelnemer, medewerker en vrijwilliger. In 2019 is er meerdere keren contact gelegd met de vertrouwenspersonen. Een aantal van deze zaken belandde uiteindelijk bij de klachtencommissie. De vertrouwenspersonen komen eens per jaar bij elkaar voor overleg, samen met de klachtencommissie. Hierbij worden zaken niet inhoudelijk besproken, maar komt vooral het proces ter sprake.

Voor alle medewerkers geldt een gedragscode. Zij tekenen daarvoor bij indiensttreding en de gedragscode is te vinden op het intranet. Voor vrijwilligers geldt tevens een eigen, aangepaste gedragscode. Daarnaast geldt voor alle medewerkers het kwaliteitshandboek, met protocollen omtrent werkwijzen, veiligheid en voorzorgsmaatregelen. Het kwaliteitshandboek is te vinden op het intranet.

2.1.6 Maatschappelijk ondernemen

Een organisatie als Exodus, met als missie het bieden van kansen voor een kwetsbare doelgroep, is per definitie een mensgerichte organisatie die maatschappelijk onderneemt. We houden bij Exodus in sterke mate rekening met mens en omgeving. Dat uit zich onder andere in de belangrijke rol van de medezeggenschapraad en de inmiddels volwaardige cliëntenraad, die in 2019 volledig van start ging.

Het Exoduspersoneel wordt gestimuleerd tot het gebruikmaken van openbaar vervoer en heeft verschillende mogelijkheden voor ondersteuning van de gezondheid en vitaliteit, zoals de vitaliteitsuren en het inzetten van het Loopbaanbudget (hierna: LBB) voor gezondheid. In het groeiende aanbod van personeel richten we ons meer en meer op diversiteit onder de medewerkers.

Tot slot biedt Exodus kansen en mogelijkheden voor haar eigen doelgroep, door ook ex-gedetineerden een plek te geven binnen de organisatie, zowel als betaalde krachten als binnen het vrijwilligerswerk.

2.2 De mensen van Exodus

2.2.1 Personeel

De kernwaarden voor alle medewerkers én vrijwilligers van Exodus zijn als volgt:

1. **Mensgericht.** Medewerkers van Exodus staan naast de ander. We begeleiden ex-gedetineerden en hun familieleden, we behandelen ze niet. Het vertrekpunt is gelijkwaardig
2. **Behulpzaam.** Medewerkers van Exodus zijn behulpzaam naar elkaar en naar de ex-gedetineerden en hun familieleden. Hulp- en informatievragen beantwoorden we eerlijk en transparant. We werken mee, we handelen niet opportunistisch.
3. **Volhardend.** Lukt het de eerste keer niet, dan lukt het de tweede keer. Gaat het niet linksom, dan misschien wel rechtsom. Medewerkers van Exodus geven niet op en zijn inventief en innovatief.
4. **Betrokken.** Medewerkers van Exodus doen dit werk vanuit betrokkenheid bij de ander. Deze houding verlangt Exodus ook van onze relaties zoals samenwerkingspartners, medewerkers en ex-gedetineerden.

In 2019 waren landelijk 327 medewerkers en stagiaires in dienst bij Exodus, verdeeld over ongeveer 170 fte. Er zijn 86 nieuwe medewerkers in dienst gekomen en 69 medewerkers uit dienst getreden. Het gemiddelde verzuimpercentage lag landelijk gezien op 9,6%.

Bij het SEN waren vorig jaar 35 medewerkers in dienst. We hebben vijf nieuwe medewerkers mogen verwelkomen en afscheid genomen van vier medewerkers. Het verzuimpercentage van het SEN lag op 8,8%. Dit is een verhoging ten opzichte van 2018. Dat was met name het gevolg van drie gevallen van langdurige ziekte. Het Keerpunt monitort het frequente verzuim voor Exodus en daarnaast vindt goed overleg plaats met de bedrijfsartsen bij ArboNed.

Met het Individueel Keuzebudget (hierna: IKB) hebben medewerkers keuzevrijheid en kunnen zij een goede balans creëren tussen werk en privé. Medewerkers kunnen het IKB inzetten voor het bijkopen van extra verlof of het laten uitbetalen, in één keer of verspreid over het jaar. Daarnaast kunnen ze een deel van het IKB gebruiken om een cursus of opleiding te financieren. Medewerkers maken flink gebruik het IKB. Naast het IKB beschikken medewerkers over een Loopbaanbudget (hierna: LBB) dat zij kunnen inzetten voor hun eigen duurzame inzetbaarheid. In 2019 maakte 62% van de medewerkers gebruik van het LBB; een flink percentage. Met name opleidingen en cursussen werden gefinancierd met het LBB, maar ook fitnessabonnementen en extra verlofuren. In 2020 zullen we verdere aandacht geven aan de duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

De Generatieregeling is vanuit de cao Sociaal Werk als instrument om medewerkers gezond en vitaal te houden tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd. Eind 2019 heeft de Exodus besloten ook in haar organisatie de Generatieregeling in te voeren. In 2020 zullen we verdere randvoorwaarden vaststellen voor het gebruik van de Generatieregeling.

In het vierde kwartaal van 2019 vond het landelijke medewerkerstevredenheidsonderzoek plaats, uitgevoerd door onderzoeksbureau Triqs. De respons bij het SEN was 96,55% en het gemiddelde rapportcijfer dat medewerkers gaven voor Exodus als werkgever was een 7,7. Positieve punten die

uit het onderzoek bleken, waren de werksfeer, de afwisseling in het werk en de flexibiliteit van de werktijden. De verbeterpunten liggen bij een goede communicatie en de werkdruk. In 2020 zullen we gericht aandacht geven aan deze punten.

Tot slot gaan we in 2020 veel aandacht besteden aan een goede overgang naar een nieuw personeels- en salarisadministratiesysteem, dat veel meer mogelijkheden biedt aan medewerkers om wijzigingen en aanvragen voor zichzelf te doen, en een nieuw, landelijk gebruikt roostersysteem. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2019 getroffen, om een soepele overgang in 2020 mogelijk te maken.

2.2.2 Vrijwilligers

In 2019 waren weer ruim 1.600 vrijwilligers betrokken bij Exodus. Zij voeren vrijwilligerswerk uit op verschillende gebieden. Ruim 300 vrijwilligers waren onderdeel van de regionale vrijwilligersgroepen, die zich inzetten in de nazorg van ex-gedetineerden binnen en buiten de Exodushuizen of als bezoeken-vrijwilliger in PI's. Bijna 200 vrijwilligers waren betrokken bij het Ouders Kinderen en Detentie-programma (OKD). Vrijwilligers rijden daarbij kinderen naar hun vader of moeder in de PI of ondersteunen kinderen bij activiteiten in de PI's. Daarnaast waren ruim 1.050 vrijwilligers in de PI's actief als inzorgvrijwilliger. Zij zijn mede betrokken bij het werk van de Geestelijk Verzoegers, bijvoorbeeld als gastvrouw of -heer bij de kerkdiensten of bij gespreksgroepen in de PI. Tot slot zijn meerdere vrijwilligers actief in de regionale en landelijke besturen en Raden van Toezicht van Exodus, als vertrouwenspersonen, in de klachtencommissie en als ambassadeur of promotor.

2.2.3 Deelnemers

De deelnemers en de doelgroep zijn waar we als Exodus ons werk voor doen. We begeleiden ex-gedetineerden in trajecten van begeleid wonen, ambulante begeleiding en via het vrijwilligerswerk. Ook gedetineerden in de PI begeleiden en bezoeken we met vrijwilligers. Daarnaast is in 2019 een relatief nieuwe groep nog duidelijker op de kaart gezet: het netwerk, de familie en de kinderen van gedetineerden. Dat gebeurde via nieuwe projecten zoals Krachtig Thuis van Exodus Zuid-Holland en het Herfstkamp, maar ook het in 2018 opgerichte Expertisecentrum KIND droeg daaraan bij.

De belangen van de doelgroep worden onder andere gewaarborgd door de landelijke cliëntenraad, die op dit moment uit vier leden bestaat. De leden van de cliëntenraad waren aan het eind van 2019 als volgt:

- Olivier Lambert (voorzitter)
- Suleika Kindt-Jiawan (secretaris)
- Melisa Finisie (penningmeester)
- Rinus van de Luitgaarden (lid)

Zij hebben periodiek overleg en adviseren het bestuur over zaken die de deelnemers aangaan. In 2019 kwam de cliëntenraad drie keer bijeen en hielden zij zich met name bezig met het aantrekken van voldoende nieuwe leden en het opstarten en introduceren bij de doelgroep van de nieuwe raad, maar ook met bezoeken aan Exodushuizen en een inventarisatie van de verloftijden in de huizen.

Het laatste deelnemerstevredenheidsonderzoek is uitgevoerd tussen oktober 2018 en januari 2019. De deelnemers in het begeleid wonen gaven gemiddeld een 7,6 voor de beoordeelde onderdelen, waarbij met name de omgang met de begeleiders hoog werd gewaardeerd. De deelnemers in de ambulante begeleiding gaven zelfs een gemiddeld rapportcijfer van 8,6, waarbij zij de omgang met

de begeleiders zelfs nog hoger waardeerden dan in het begeleid wonen. Verbeterpunt uit het onderzoek is een goede overdracht van informatie aan andere hulpverleners, waardoor deelnemers niet telkens opnieuw over hun voortgang in het begeleidingstraject en voorgeschiedenis hoeven te vertellen.

2.2.4 Gemeenschappelijke Ondernemingsraad

Het SEN heeft, net als elke regionale stichting, een eigen Onderdeelcommissie (hierna: OC), die het personeel van het SEN vertegenwoordigt door mee te denken met vast te stellen beleid. Op dit moment hebben drie leden van het SEN zitting in de OC. Eén van deze leden is afgevaardigd in de landelijke Gemeenschappelijke Ondernemingsraad (hierna: GemOR). In de GemOR vertegenwoordigt een aantal medewerkers het personeel van de verenigingen en de stichtingen. De GemOR bestaat momenteel uit zes leden; vanuit elke OC één afgevaardigde. Hans Voshol vervult de rol van voorzitter en Pieter Dekker is secretaris.

De GemOR kwam in 2019 zes keer bijeen en hield zich onder andere bezig met de verdere implementatie van nieuwe ICT-systemen, de opening van de twee transitiehuizen in België en de generatieregeling. In 2020 wil de GemOR met name verder investeren in nauwer contact en samenwerking met de directeur-bestuurder van het SEN.

2.2.5 Stakeholders en partners

Zonder onze stakeholders en (samenwerkings)partners kan Exodus haar werk niet uitvoeren. We doen veel projecten samen met andere organisaties en werken in de verschillende dienstverleningen veel samen met instellingen als de verslavingszorg, de reclassering, GGZ, Veiligheidshuizen en andere forensische zorginstellingen. In 2019 is, op communicatiegebied, onder andere een start gemaakt met een vernieuwing van het voorlichtingsmateriaal, om daar meer eenheid en duidelijkheid voor partners in te krijgen.

Eind 2019 is voor het eerst een onderzoek uitgevoerd onder onze stakeholders, naar de zichtbaarheid en vindbaarheid van en samenwerking met Exodus. Het onderzoek is uitgevoerd door Triqs, een extern en onafhankelijk onderzoeksbureau. Van de bijna 1.200 benaderde stakeholders, waaronder verwijzers, PI's, gemeenten, en andere forensische zorginstellingen, vulden uiteindelijk 220 respondenten de vragenlijst in. Dit geeft een respons van 18,8%. Respondenten waren met name erg positief over de communicatie en prettige samenwerking met de medewerkers van Exodus en de aanmeldprocedure bij verwijzingen. Een verbeterpunt dat uit het onderzoek bleek, was dat bijna 75% van de respondenten onze methodiek, *Jouw Kracht*, niet kende. We gaan de resultaten van het onderzoek, in samenwerking met de regio's, verder analyseren en op basis daarvan in 2020 de nodige verbeteringen aanbrengen. Waarschijnlijk wordt het onderzoek onder de stakeholders in de toekomst jaarlijks of tweejaarlijks herhaald.

2.3 Verslag Raad van Toezicht en Bestuur

Exodus hanteert de principes van de Governancecode Zorg en wordt bestuurd conform het Raad-van-Toezichtmodel. Dat betekent dat beleid, uitvoering en verantwoording zijn belegd bij de directeur-bestuurder en de Raad van Toezicht toezicht houdt en de directeur-bestuurder terzijde staat met raad en daad. De RvT en het Bestuur bestonden in 2019 uit de volgende leden:

	Functies	Lid RvT sinds
Marianne Luyer, voorzitter Raad van Toezicht	- Directeur MLI Intermanagement BV (betaald) - Voorzitter Raad van Toezicht CNV Connectief - Lid Raad van Toezicht CNV Vakcentrale - Lid Bestuur Steenkampfonds CDA	01-01-2016
Jacco Groeneveld, Raad van Toezicht	- Regisseur Future Groep (betaald) - Divisiedirecteur a.i. Dienst Justitiële Inrichtingen (maart – november 2019; betaald) - Lid Raad van Toezicht Gevangenis­museum te Veenhuizen (t/m 31 maart 2019) - Lid Raad van Inspiratie Stichting Life Goals	01-01-2016
Vincent Eversdijk, Raad van Toezicht	- Partner bij BDO Advisory (betaald)	29-11-2016
Jan van Gils, Bestuur	- Directeur Exodus Nederland (betaald) - Bestuurder Exodus Nederland	n.v.t.

De RvT kwam in 2019 zes keer bijeen, waarvan één keer een overleg met de GemOR was. Belangrijke onderwerpen die de RvT in 2019 behandelde, waren de governance van Exodus, de opening van het eerste transitiehuis in België in samenwerking met G4S Care en het aantrekken van nieuwe leden voor een betere bezetting van de RvT. Uiteraard kwamen het jaarverslag en de jaarrekening voor 2018 en de begroting voor 2019 ook weer voorbij.

2.4 Risico's

2.4.1 Coronavirus

De eerste maanden van het boekjaar 2020 worden beheerst door het coronavirus. Exodus heeft hier bij het opstellen van de jaarrekening rekening mee gehouden. De jaarrekening van de stichting is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Het volledige resultaat over 2019 is toegevoegd aan de continuïteitsreserve. Per balansdatum bedraagt deze reserve €374.374. We hebben deze reserve gevormd om bij een significante daling van de opbrengsten dezelfde kwaliteit en deskundigheid te kunnen blijven bieden met voldoende gekwalificeerd personeel.

De opbrengsten in de begroting 2020 van het SEN zijn onder te verdelen in drie categorieën:

- Vergoeding van de leden voor de werkzaamheden die het SEN voor hen verricht;
- Subsidies; en
- Giften en overige opbrengsten.

Het SEN zal de vergoeding van de leden ook in 2020 volledig ontvangen. De leden kunnen aan hun verplichtingen voldoen ten opzicht van het SEN, zelfs in het slechtste scenario met een opbrengstendaling van 50% in het tweede kwartaal van 2020 en 25% in het derde kwartaal. De begrote subsidies voor 2020 zijn inmiddels volledig toegezegd en voor 90% daarvan heeft al

bevoorschotting plaatsgevonden. De giften en overige opbrengsten zijn onzeker. Uitgaande van het slechtste scenario waarin we een significant deel (minimaal 50%) van de giften en overige opbrengsten niet ontvangen, houdt het SEN rekening met een opbrengstenderving van bijna 115.000 euro.

In deze geschetste situatie zal Exodus in het boekjaar 2020 dus een verlies lijden. Gezien de hoogte van de liquiditeit en continuïteitsreserve levert dit echter voor de continuïteit van het SEN geen probleem op. Exodus staat er financieel goed voor en negatieve resultaten in 2020 kunnen opgevangen worden door de toereikende financiële buffers.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft actie ondernomen richting de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en zij hebben afspraken gemaakt hoe zij zorgaanbieders en -professionals in staat stellen ook in deze uitzonderlijke tijd hun belangrijke werk voort te kunnen zetten. De belangrijkste afspraak daarbij is dat de continuïteit van zorg en ondersteuning onder alle omstandigheden – dus ook ten tijde van deze coronacrisis – wordt gewaarborgd. Exodus treedt als uitvloeisel van bovenstaande afspraken in contact met haar contractpartners.

3. Ontwikkelingen en projecten 2019

3.1 België

In samenwerking met G4S Care kreeg Exodus in 2019 een aanbesteding toegewezen van het ministerie van Justitie in België, om het eerste kleinschalige transitiehuis voor gedetineerden in België op te richten. Dit transitiehuis, genaamd Sterkhuis, opende op 9 september 2019 in Mechelen. Krachten werden gebundeld en het resultaat is een samenwerking die zich kenmerkt door een gedeelde visie en aanpak gericht op het versterken van actief burgerschap en de zelfredzaamheid van gedetineerden. In het transitiehuis, met plek voor 15 mensen, bereiden gedetineerden in de laatste fase van detentie zich onder begeleiding voor op hun terugkeer in de samenleving. Anders dan in de Exodushuizen zitten deze gedetineerden officieel nog in detentie en dienen zij zich daarom nog aan het regime van de gevangenis te houden.

Leen, coördinator transitiehuis Mechelen: "Het eerste transitiehuis in België opstarten met een volledig nieuw team binnen een totaal nieuw wettelijk kader: dat kan zonder twijfel bestempeld worden als pionieren. Voor de inhoudelijke uitbouw van dit project kunnen we rekenen op de ervaring en ondersteuning van Exodus Nederland. Jouw Kracht (de methodiek van Exodus, red.) heeft, met al zijn werkzame ingrediënten, al duidelijk zijn effectiviteit bewezen. G4S Care en Exodus hoeven samen het warme water niet uit te vinden, maar moeten het wel gieten in een glas dat er anders uitziet dan het Nederlandse justitiële kader. Daar komen uitdagingen bij kijken, maar het bleek al snel dat de kracht zit in de samenwerking tussen Exodus Nederland en G4S Care, de gedeelde visie, de inzet van het team en het absolute geloof in het belang en de betekenis van transitiehuizen."

Het succes van het transitiehuis staat of valt met sterke samenwerkingsverbanden. De stuwende kracht achter dit transitiehuis is een samenspel tussen de verschillende betrokken actoren: G4S Care, Exodus Nederland, de FOD Justitie, het Directoraat Generaal Penitentiaire Inrichtingen, de stad Mechelen, de dienst- en hulpverlening en de justitiehuisen. Een sterk draagvlak bestaat echter niet alleen uit professionele partners. Ook de aanvaarding van het transitiehuis door de buurtbewoners was van groot belang. Dit is inmiddels uitgegroeid tot een harmonieus samenleven; een samenspel van geven en nemen, dat verrassend veel lijkt op hoe gewone burens zich gedragen (een oogje in het zeil houden, een losgeraakte dakpan signaleren, elkaar herinneren aan het ophalen van het huisvuil). De burens werden uitgenodigd voor de opening van het transitiehuis, een kerstborrel en een infoavond.

Leen, over het transitiehuis in coronatijd: "We bouwden ook een fijne samenwerking uit met het woonzorgcentrum, onze achterburen. Zo onderhouden onze deelnemers, tijdens deze moeilijke coronatijden, de tuin van het rusthuis. De ouderen hebben, tijdens de quarantaine, zicht op een mooi verzorgde tuin én onze deelnemers krijgen de kans om van betekenis te zijn voor anderen."

Een transitie is een overgang, een overstap van de ene toestand of fase naar de volgende. Het transitiehuis in België is de verbinding tussen een verblijf in detentie enerzijds en de terugkeer in de maatschappij in het kader van een andere strafuitvoeringsmodaliteit anderzijds. Het transitiehuis is dus geen eindstation, maar een tussenstop met als volgende fase een opvolging door justitie (in het kader van elektronisch toezicht of voorwaardelijke invrijheidsstelling). Het doel is de deelnemers zo goed mogelijk voorbereiden op het zetten van die volgende stap.

Leen, over de eerste deelnemer die zijn traject in het transitiehuis afrondde: “We waren dan ook erg trots om onze eerste deelnemer op 24 februari 2020 naar huis te zien vertrekken, blij dat we getuige mochten zijn van zijn transitie naar die volgende fase. Een stap dichterbij een volwaardige vrijheid. Een stukje uit zijn zelfgeschreven gedicht:

...

Ik voel me verdrongen. Wie komt me redden?

Ik was al ziende blind

Nu zie ik licht aan het einde van de tunnel

Het transitiehuis van Mechelen bevindt zich momenteel nog in een experimentele fase. We verwachten voor de toekomst in de eerste plaats van de kans om de samenwerking met G4S Care op de huidige wijze voort te zetten en dit baanbrekende project nog verder te laten doorgroeien, op hopelijk nog meer locaties. In de eerste plaats voor onze deelnemers, voor degenen die nu in het transitiehuis verblijven én de velen die er hopelijk nog zullen komen.

3.2 Exodus Herfstkamp in PI Vught

In 2017 ontstond tijdens een bezoek aan de VS het idee om in Nederland een kamp te organiseren voor gedetineerden en hun kinderen. In de VS bestond het concept al langere tijd en we hebben van dichtbij gezien wat een groot succes dat was. In 2019 is het Exodus Herfstkamp gerealiseerd in samenwerking met de PI Vught. Gedetineerde vaders van de PI en hun kinderen konden zich aanmelden voor een kampweek waarin de relatie tussen vader en kind centraal stond. Het contact tussen vaders in de PI en hun kinderen beperkt zich vaak tot de ouder-kind-dagen die één of twee keer per maand worden georganiseerd, waarbij ze twee uur de tijd hebben om bij te kletsen. Met het Herfstkamp konden we hen een plek bieden waarbij er écht tijd was voor elkaar en de vaders en kinderen activiteiten met elkaar konden ondernemen. De aanmeldingen stroomden al snel binnen, na promotie door Exodus-ambassadeurs en goede voorlichting binnen de PI en bij het PI personeel. De charitatieve fondsen Fundatie van den Santheuvel, Janivo Stichting, Haella Stichting, Stichting Weeshuis der Doopsgezinden en Stichting Zonnige Jeugd verzorgden een belangrijke bijdrage aan de realisatie van het kamp en daarnaast ontvingen we, onder andere van de Hema, sponsoring in de vorm van bijvoorbeeld knutselspullen.

Marieke en Pauline, mede-organisators van het Herfstkamp: “Juist de kleine dingen maakten het Herfstkamp tot een groot succes. Van samen lunchen, ‘tot morgen’ kunnen zeggen en vertellen wat je de avond ervoor gegeten had, tot het weer eens tot de orde kunnen roepen van je kinderen. Ze konden echt weer even papa en kind zijn.”

Het Herfstkamp was met name zo een groot succes door de enorme inzet van de betrokken vrijwilligers; zonder de vrijwilligers geen Herfstkamp. Zij begeleidden de gezinnen met veel enthousiasme, waarbij het, naast de vele mooie en ontroerende momenten, soms ook erg intensief was door de verschillende problematieken die bij enkele gezinnen speelden. Er zijn veel activiteiten georganiseerd, zoals een sportdag en samen knutselen, met als hoogtepunt *Vught's Got Talent* als afsluiting van de week. Zowel de kinderen als de vaders én achterblijvende moeders waren overweldigend positief over het Herfstkamp en vertelden dat ze de week nooit meer zullen vergeten. Tijdens het kamp zijn veel foto's en filmpjes gemaakt om mee te nemen en de kinderen schreven elke dag in een herinneringsboekje. Eén van de jongens raakte zelfs zo geïnspireerd door de

rapworkshop tijdens het kamp, dat hij een cursus is gaan volgen om zijn zelfgemaakte rap over het verhaal van de arrestatie van zijn vader tot een echt nummer uit te werken.

Moeder van N.: “Ze praat nu meer over haar gevoelens en uit die ook meer. Ze erkent nu dat ze papa mist, dat deed ze eerder niet”.

C. (12 jr.): “Normaal heb ik in een jaar 10 uur tijd met mijn vader, nu heb ik in één week nog meer dan 10 uur tijd met hem”.

Moeder van J.: “Het voelde voor ons ook even als vakantie. Mijn kind was in goede handen”.

3.3 Exodusconcert PI Arnhem

Tijdens de gedichtenwedstrijd van Ark Mission, voorafgaand aan het Exodusconcert, werken we met een spannende doelgroep die veel ellende met zich meedraagt. Het Exodusconcert is het resultaat van de gedichtenwedstrijd, waarbij het winnende gedicht op muziek wordt gezet door een Nederlandse zanger. Dit jaar was de eer aan singer-songwriter Tim Knol. Hij mocht het winnende gedicht, *Gebroken geluk* van gedetineerde Edwin, in de PI Arnhem tot uitvoer brengen.

Marloes, medeorganisator gedichtenwedstrijd en projectleider Exodusconcert: “Met dichten geef je mensen iets in handen waarmee ze zichzelf kunnen ontstijgen. Het is ontroerend om te zien dat je begint met weerstand en niet met open armen wordt ontvangen, en dat er dan altijd wat gebeurt als de doelgroep wordt uitgenodigd om hun gevoelens op papier te zetten. Met verbazing over wat ze zelf eigenlijk kunnen, komen daar altijd mooie gedichten uit. Mensen worden op die manier in hun kracht gezet. Een mooi project met mooie mensen, dat elk jaar weer spectaculairder is dan het jaar ervoor.”

Tijdens de gedichtenwedstrijd en het Exodusconcert ervaren de deelnemers even een geluismomentje. Dichten kan een manier zijn om emoties op papier te zetten. Ze geven daarmee een inkijkje in zichzelf en ontdekken wat je met woorden kunt doen. Eén van de deelnemers verwoordde het als: *“ik dicht om open te zijn”*. Vervolgens is de prachtige prijs voor de deelnemers dat het winnende gedicht tijdens het concert op muziek wordt gezet.

De samenwerking met de Dienst Geestelijke Verzorging, KRO-NCRV, DJI en Exodus is ooit tot stand gekomen met als resultaat het Exodusconcert, dat inmiddels een jaarlijks terugkerend evenement is. De belangen van de verschillende partijen staan daarbij allemaal op één lijn: de doelgroep staat op de eerste plek en het draait nooit om hun delict.

Marloes, over Exodus-deelnemer Fred, die meedeed aan de gedichtenwedstrijd en aanwezig was bij het Exodusconcert in de PI Arnhem: “Hij vond het zo spannend om weer terug te zijn in de PI, na de reis van Leiden naar Arnhem, en hij hield zich op de achtergrond, maar hij zat toch mooi aan de tafel samen met de andere finalisten. Het was duidelijk te zien hoe trots hij was om bij het Exodusconcert rond te lopen. Hij vertelde dat hij op dat moment bij Exodus Leiden bezig was om zijn leven weer op de rails te zetten.”

3.4 Bonaire

2019 stond mede in het teken van de samenwerking met Stichting Krusada op Bonaire. De directeur-bestuurders van het SEN en Exodus Noord-Oost-Nederland brachten in april op uitnodiging van de heer Josephina, directeur van Krusada, een werkbezoek aan het eiland. Al enige jaren bestaat er een goede band tussen Krusada en Exodus, die dezelfde uitgangspunten en doelstelling delen. Tijdens dit bezoek was er overleg met de Rijksvertegenwoordiger, vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie, het Openbaar Lichaam Bonaire, Justitiële Inrichting en diverse maatschappelijke organisaties op Bonaire. Uit deze gesprekken bleek een grote behoefte aan een goed lopend re-integratie project, waarbij de kennis en ervaring van Exodus als aanvullende kwaliteit wordt gezien. Lopende 2019 en verder naar 2020 zal de samenwerking worden geïntensiveerd; personele uitwisseling, ondersteuning bij de bedrijfsvoering van Krusada en er zijn plannen gemaakt om een bijdrage te leveren aan de gebouwen en locatie op het terrein van Krusada op Bonaire.

Krusada heeft in de laatste jaren bewezen een belangrijke schakel te zijn in de keten tussen detentie en re-integratie op Bonaire. Zo is het uniek in opvang- en begeleidingswerk voor (ex)gedetineerden, mensen met een verslaving en verzorgt Krusada tevens dagbesteding. Exodus heeft daar haar bijdrage aan mogen leveren en is voornemens deze verder te intensiveren. We hebben kunnen bijdragen aan een verder professionalisering van Krusada, meer specifiek de woonvoorziening Atalanta, mede door de inbreng van onze methodiek. Mede in afstemming met verschillende ministeries zoeken we naar een stevige en toekomstbestendige invulling.

3.5 Epafras

Sinds 1 augustus 2019 houdt Epafras kantoor onder hetzelfde dak als het SEN, op de Morssingel in Leiden. Epafras is een stichting die met geestelijk verzorgers, op vrijwillige basis, Nederlandse gedetineerden in buitenlandse gevangenissen bezoekt en hen hulp biedt. De contacten tussen Epafras en Exodus bestonden al veel langer en plannen om samen te werken waren er al enige tijd. In 2019 zijn de samenwerkingsovereenkomst en het huurcontract ondertekend en verhuisde Epafras van Utrecht naar Leiden. Het was een logische stap: Epafras en Exodus hebben veel gemeen qua doelgroep, identiteit, uitgangspunten en netwerk.

Epafras heeft ongeveer 90 vrijwilligers over de hele wereld, ondersteund door twee medewerkers op het kantoor in Leiden. Andere ondersteuning, zoals de administratie en communicatie, huurt Epafras extern in. Door de verhuizing kan zij mogelijk gebruikmaken van deze faciliteiten van Exodus. Daarnaast heeft Epafras veel baat bij de grote kennis en deskundigheid van Exodus over (ex-)gedetineerden en hun terugkeer in de samenleving en het enorme netwerk dat Exodus door de jaren heen heeft opgebouwd. Andersom is Epafras ook heel aanvullend aan Exodus, met een net zo groot maar ander netwerk (met name de kerken en geestelijk verzorgers) en ervaring en vrijwilligers in het buitenland.

Nienke, directeur Epafras: "We doen ander werk, maar de doelgroep, missie en uitgangspunten zijn hetzelfde. We vullen elkaar daarin mooi aan."

Voor zowel Epafras als Exodus zijn de ervaringen sinds de verhuizing positief. De ontvangst door het secretariaat van Exodus is daarin belangrijk; voor gasten van Epafras is dat een merkbare en prettige vooruitgang. De lijnen tussen de organisaties zijn korter en we zoeken elkaar makkelijk op voor

uitwisseling van kennis en ervaring. Epafras kan snel en eenvoudig gedetineerden die vanuit het buitenland terugkomen naar Nederland aanmelden voor een eventuele plaatsing in een Exodushuis of andere vorm van begeleiding door Exodus. Andersom, dus aanmeldingen bij Epafras vanuit Exodus, gebeurt nog niet. Daar kunnen we in investeren. Een flinke delegatie van Exodus was aanwezig bij de opening van het nieuwe kantoor van Epafras op 13 december 2019.

Nienke, over het werk van Epafras: “Wat mij van 2019 erg is bijgebleven, zijn de reizen die ik heb gemaakt naar buitenlandse gevangenen en de ontmoetingen daarbij met Nederlandse gedetineerden. Daar waren intense ontmoetingen bij, waarbij de impact van het zo lang in het buitenland in zware omstandigheden vastzitten goed te zien en te merken was. Het contact dat gedetineerden, soms wel jarenlang, met onze vrijwilligers hebben, is dan zo belangrijk en waardevol. Ze zijn dan weer even met iets anders bezig dan overleven in zo’n slechte gevangenis, ze kunnen weer eens een ‘echt’ gesprek voeren over wat hen bezighoudt, waar ze in geloven en op hopen. Dit van dichtbij gezien te hebben, is belangrijk in mijn motivatie voor dit werk. Een gesprek van hart tot hart kunnen voeren met mensen die ver weg vastzitten; dat is bijzonder werk. Ik blijf hopen dat het leven voor gedetineerden in buitenlandse gevangenen humaner wordt.”

3.6 Ontwikkelingen vrijwilligerswerk

Het vrijwilligerswerk van Exodus is een doorlopend programma dat constant in ontwikkeling is naargelang de behoeften van (ex-)gedetineerden en hun families. In 2019 is meer inzet van vrijwilligers gekomen in onder andere de re-integratiecentra (hierna: RIC’s). Vrijwilligers van Exodus zijn nu op meer RIC’s binnen de PI’s aanwezig dan voorheen. De training Mijn kind en ik, die normaal aan gedetineerden in de PI’s wordt gegeven, is nu ook in een verkorte versie georganiseerd in de Exodushuizen en bij Novadic Kentron (verslavingszorg). Daarnaast zijn er meer PI’s bijgekomen waar de training wordt aangeboden. In 2019 was er in het vrijwilligerswerk ook meer aandacht voor de achterblijvers van gedetineerden. Zo werden vrijwilligers ingezet in het project *Krachtig Thuis* van Exodus Zuid-Holland, waarbij achterblijvers van gedetineerden ondersteuning krijgen om hun thuissituatie en de relatie met de gedetineerde te verbeteren.

Walter, vrijwilliger bij Exodus: “De mannen zijn heel erg blij met de bezoeken. Allerlei vragen komen aan bod: vragen over zingeving, geloof en relaties. Tijdens de gesprekken kunnen ze hun masker laten zakken. In de gevangenis leven ze altijd met een masker op en houden ze zich groot”.

Ook de ongeveer 1.600 vrijwilligers die Exodus rijk is, blijven zich ontwikkelen. In 2019 zijn meer basiscursussen verzorgd voor nieuwe vrijwilligers en werden nieuwe cursussen aangeboden, zoals de cursus *Herkennen van en omgaan met mensen met een LVB* (in samenwerking met Stichting Mee) en een cursus over schuldhulpverlening georganiseerd door het CJIB. Daarnaast is ingezet op een intensievere samenwerking tussen de professionele kant van Exodus en de vrijwilligers, waarbij er regelmatig contact met elkaar is over wat de deelnemers nodig hebben. Zo zijn vrijwilligerscoördinatoren aanwezig geweest bij teamoverleggen in de Exodushuizen, waarbij de begeleiders vertelden wat de behoeften van de deelnemers waren en de vrijwilligerscoördinator vertelde wat de vrijwilligers daarin konden betekenen. Verdere intensivering van die samenwerking tussen professionals en vrijwilligers is ook één van de streep punten voor 2020.

Ed, regiocoördinator Vrijwilligers en Kerkzaken: “De vrijwilliger is eigenlijk altijd iemand zonder verborgen agenda. De deelnemers en de doelgroep staan centraal en de vrijwilliger is er voor hen en hun naasten. Erg mooi om mee te maken als vrijwilligers zich spontaan bij Exodus aanmelden omdat

ze geïnspireerd zijn door ons werk en iets willen betekenen voor de doelgroep. Daar krijg ik energie van.”

Een ander speerpunt voor 2020 is meer aandacht en begeleiding voor kortgestraften na hun detentie. Kortgestraften vallen nu vaak buiten de boot voor begeleiding en komen moeilijk of niet in beeld, terwijl ook hun leven op de kop staat na afloop van detentie.

3.7 Exodus in de media

In 2019 verscheen Exodus veelvuldig in de media. Zo waren we te zien op tv, waren we actief op social media en zijn we in diverse lokale en landelijke kranten verschenen. Een greep uit deze media-uitingen is te vinden in onderstaand overzicht.

In de vormgeving zullen we aangeven dat er een soort tijdlijn tevoorschijn komt door de layout van deze stukken tekst. De tekstjes kunnen ondersteund worden middels het beeldmateriaal/de screenshots die ik in de map ‘Afbeeldingen Exodus in de Media’ heb geplaatst.

FEBRUARI 2019

02 – Kruispunt; ouder achter de tralies

Het KRO-NCRV tv-programma ‘Kruispunt’, wijdde een uitzending aan kinderen van gevangenen. Hier kwam Beau aan het woord, wiens moeder een straf uitzit in de vrouwengevangenis en waardoor goed contact onderhouden lastig is.

MAART 2019

03 - Visual Human Rights foto tentoonstelling

Tijdens een foto expositie, gewijd aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, was de 26 jarige Ray te zien, gefotografeerd door Hoessein Alkisaai. Ray is sporter en beginnend rapper die, door verkeerde keuzes, tijdens het opnemen van zijn videoclip in Turkije, drie maanden vast zat in Turkije. Ook terug in Nederland ging het fout en is hij nu, met behulp van Exodus, de controle over zijn leven aan het terug krijgen.

De expositie was een initiatief van Visual Human Rights en was in maart 2019 te zien in het Atrium, Den Haag. De expositie is onder andere geopend door wethouder Saskia Bruines.

APRIL 2019

05 - KRO NCRV Zin In Weekend op bezoek in Utrecht

Tijdens Pasen draait het om (op)nieuw leven. NPO Radio 5 bracht hierom een bezoek aan het Exodushuis in Utrecht, Midden-Nederland. Tijdens het bezoek draaide het om het achterlaten van het oude en een kans geven aan het nieuwe.

JUNI 2019

06 - Resi interview Stentor

Resi, vrijwilliger bij Stichting Naaste die verbonden is aan Exodus Nederland, begeleidt gedetineerden in de PI Zutphen. Waar ze tijdens haar eerste gesprek behoorlijk spannend vond, spendeert ze nu

eens in de drie weken tweeënhalf uur met gedetineerden. “Ik ben natuurlijk geen Florence Nightingale. Geen wonderdoener. Ik luister.”

JULI 2019

07 – Gedichtenwedstrijd (evt. poster van aankondiging gedichtenwedstrijd publiceren?)

De jury van de gedichtenwedstrijd maakte de top drie bekend van winnende gedichten. Singer-songwriter Tim Knol kiest het winnende gedicht, zet deze op muziek en brengt deze ten gehore tijdens het Exodusconcert in de gevangenis van Arnhem.

OKTOBER 2019

10 – Exodusconcert (evt. afbeelding/foto van het winnende gedicht publiceren? Of dus foto/screenshot van een post van Tim Knol)

Op 15 oktober 2019 gaf singer-songwriter Tim Knol met twee muzikanten van de Bluegrass Boogiemen een exclusief concert voor gedetineerden in de PI Arnhem. Het Exodusconcert werd dit jaar voor de 11e keer plaats en was als afsluiter van de gedichtenwedstrijd voor gedetineerden; een initiatief van DJI, KRO-NCRV, Ark Mission en Exodus.

Tijdens dit concert bracht hij het winnende gedicht, dat hij op muziek heeft gezet, ten gehore. Het concert werd live uitgezonden bij Radio 5 Volgspot

10 - herfstkamp

Na twee jaar voorbereiding, vond in oktober 2019 het eerste kinderkamp voor kinderen met een gedetineerde vader plaats. Een viertal dagen waarbij 14 kinderen openlijk konden praten over hun gedetineerde vader en waarin vaders gewoon weer even ‘vader’ konden zijn.

Behalve veel sport- en kookactiviteiten, mochten de kinderen ook een knuffel laten ontwerpen door Elliz in Company. Een knuffel die geïnspireerd was op hun vaders en volledig door hen zelf was ontworpen. Een bijzonder initiatief dat is opgepikt door zowel de Brabantse krant Het Kontakt, het magazine van de Telegraaf, Vrouw en radio station FunX.

NOVEMBER 2019

11 – columns Dorie Pols

Dorie Pols, ambulant begeleider bij Exodus Zuid-Holland, mocht in 2019 tijdelijk een aantal columns verzorgen voor het Leidsch Dagblad. Met haar eerlijke en open benadering leren wij Dorie een stukje beter kennen, het werk als ambulant begeleider én de deelnemers die zij begeleidt.

11 - eerste huis België

Een primeur in België; Exodus en G4S Care bundelden hun krachten en hebben, middels een aanbesteding vanuit het Belgische Ministerie van Justitie en eerste transitiehuis in Mechelen, België geopend. In deze woning kunnen gedetineerden met uitzicht op een voorwaardelijke invrijheidstelling verblijven en intensief stappen zetten naar een re-integratie in de samenleving. Het huis beschikt over 15 kamers en komen gedetineerden in aanmerking voor deze voorwaardelijke invrijheidstelling en worden op kleinschalige basis voorbereid op een leven in vrijheid. De deelnemers ontvangen begeleiding op het gebied van wonen, werken, relaties en zingeving, om uiteindelijk zelfredzaam te zijn in de maatschappij.

11 - oud deelnemer Cliff

Negen maanden vastzitten door een vechtpartij. Het was de straf van Cliff. Hij kwam na zijn detentie terecht bij Exodus. In Utrecht krijgt hij een kamer. Groepsgesprekken, koken voor zijn nieuwe huisgenoten, doelen voor zichzelf stellen en plannen maken.

Cliff: "Waarom ik naar voren treed? Ik wil mensen helpen, ze wakker schudden. Het is nooit te laat om te kiezen voor eerlijkheid en het rechte pad. Dat is mijn missie. Er is iets fout gegaan in mijn leven, maar dat is niet zomaar geweest. Ik ben Exodus dankbaar voor alle begeleiding. Ze hebben mij in de goede richting geduwd."

DECEMBER 2019

12 - Mijn kind en ik

Een cursus ontwikkeld door Exodus, die al ruim vier jaar aangeboden wordt in inmiddels 17 PI's door Nederland. Zo ook in de PI Vught. Thérèse is hier namens Exodus vrijwilliger en geeft de training Mijn Kind en Ik. Ferdinand, gedetineerde in de PI Vught, vertelt vanaf zijn kant hoe het is om als gedetineerde vader 'achter de tralies' te staan. Thérèse vertelt wat de effecten zijn van een arrestatie en detentie op de kinderen.

4. Financieel overzicht

4.1 Financieel beleid

4.1.1 Financiële positie

In financieel opzicht verliep het jaar 2019 beter dan verwacht. Het SEN is sinds 2016 begonnen met een duidelijke strategie: werken aan een financieel gezonde toekomst om toekomstige investeringen in mensen en diensten mogelijk te maken. De opbrengsten uit de inkooprelatie met het ministerie van Justitie en Veiligheid laten een duidelijke stijging zien voor de leden. Voor het SEN bleven de opbrengsten gelijk aan het boekjaar 2018 en in overeenstemming met de begroting. De subsidie van het ministerie voor vrijwilligers is ook gelijk gebleven met het voorgaande jaar. Hierdoor hebben wij belangrijke investeringen kunnen doen om aan de groeiende vraag te voldoen, zoals het team van Vrijwilligers en Kerkzaken uitbreiden, en daardoor veel meer medewerkers en vrijwilligers in te kunnen zetten voor meer activiteiten. De hoogte van de giften van particulieren, kerken en ondernemingen hebben we kunnen vasthouden. Dit positieve resultaat is het gevolg van het beter en duidelijker op de kaart zetten van Exodus door overal in het land “ons verhaal” te vertellen. De giften van fondsen daalden, omdat dit een specifieke werving in 2018 betrof voor een aantal projecten. In het komende jaar gaan we verder om de zichtbaarheid van Exodus in de samenleving te vergroten.

De totale opbrengsten zijn in lijn met het boekjaar 2018. In de begroting was voorzichtigheidshalve rekening gehouden met lagere opbrengsten uit subsidies. De totale bedrijfslasten laten een stijging zien ten opzichte van zowel de begroting als het boekjaar 2018. In 2019 stegen de cao-lonen met 3,25%, terwijl we in de begroting rekening hielden met een lager percentage. In 2019 zijn conform begroting geen externe medewerkers ingehuurd. De uitgaven aan ICT waren hoger dan begroot. Grote investeringen in het netwerk en randapparatuur zijn hier debet aan. De kosten voor verwerking van de salarissen van medewerkers daalden, doordat we een nieuw, goedkoper contract afsloten.

Per saldo hebben we een positief resultaat gerealiseerd van bijna 45.000 euro, wat volledig ten goede is gekomen aan onze continuïteitsreserve om tegenvallers in de toekomst het hoofd te bieden. Duidelijk werd dat het gekozen beleid succesvol is en zijn vruchten begint af te werpen. Door het positieve resultaat steeg de continuïteitsreserve tot ruim 374.000 euro. Er zijn nog een aantal belangrijke stappen te zetten. Streven is om komende jaren langzaam de continuïteitsreserve te verhogen zonder onze doelstellingen uit het oog te verliezen.

4.1.2 Liquiditeit en solvabiliteit

De liquide middelen stegen in 2019 behoorlijk. Dit is veroorzaakt door de eerdere uitbetaling van de geleverde zorgprestaties over de maand november. De vorderingen laten daardoor ook een sterke daling zien. De schulden stegen daarentegen wel. Dit kwam doordat de doorbetaling van de zorgprestaties per balansdatum over november nog niet had plaatsgevonden. Als we echter kijken naar het totaalbeeld verbeterde de verhouding tussen de schulden en vorderingen ten opzichte van het voorgaande jaar. De solvabiliteit laat ten opzichte van het boekjaar 2018 een daling zien van 0,25 naar 0,24. De liquiditeit (verhouding vlottende activa en kortlopende schulden) laat een daling zien van 1,24 tot 1,23 ten opzichte van het boekjaar 2018.

4.1.3 Kasstromen en financieringsbehoeften

De kasstroom laat een positieve ontwikkeling zien. In het boekjaar 2018 was dit nog negatief. In het boekjaar 2019 stegen de kortlopende schulden met 223.000 euro. De vorderingen daarentegen daalden met 576.000 euro. Deze daling werd veroorzaakt door de eerdere uitbetaling van de geleverde

zorgprestaties. Het streven is om de kortlopende schulden langzaam af te bouwen. De balanspositie is gezond door voldoende openstaande vorderingen en saldo liquide middelen ter dekking van de kortlopende schulden. De verwachting is dat Exodus geen financieringsbehoefte heeft voor het boekjaar 2020.

4.2 Begroting 2020 en jaarrekening 2019

4.2.1 Begroting 2020

		Exodus Nederland	
		Begroting 2020	Begroting 2019
Opbrengsten			
Inkomsten			
	Subsidies overige	76.563	0
	Subsidie vrijwilligerswerk	883.250	893.870
	Giften	150.000	120.000
	Overige opbrengsten	78.049	5.000
	Inhouding ten behoeve van de vereniging	1.413.000	1.344.380
Totaal Opbrengsten		2.600.862	2.363.250
Kosten			
Personeelskosten			
	Salariskosten	1.290.389	1.172.038
	Sociale lasten + Pensioenen	310.811	287.595
	Overige personeelskosten	133.036	127.239
	Inhuur derden	0	0
	Terugontvangen ziekengeld	0	0
	Inkomsten m.b.t. personeel	0	0
		1.734.235	1.586.872
Afschrijvingskosten		42.667	43.466
Overige bedrijfskosten			
	Onkosten vrijwilligers	150.000	140.000
	Programmakosten	72.850	69.000
	Huurkosten en Leasing	86.000	84.000
	Onderhoud en energiekosten	16.500	11.500
	Bewoners gebonden kosten	6.500	5.000
	Algemene kosten	490.810	421.200
		822.660	730.700
Programmakosten			
	Scholingskosten huizen	0	15.000
	Kosten onderzoek	13.000	0
	Kosten projecten	50.850	45.000
	Overige kosten huizen	9.000	9.000
		72.850	69.000
Onderhoud- en energiekosten			
	Onderhoudskosten	2.500	2.500
	Energiekosten	14.000	9.000
		16.500	11.500
Algemene kosten			
	Overige huisvestingskosten	14.600	16.200
	Public Relations	41.500	16.000
	Kosten transitie	0	0
	Kosten GOR/Clientenraad	9.250	11.000
	Communicatiekosten	14.500	15.000
	Bestuurskosten	5.000	5.000
	Kosten automatisering	175.260	150.000
	Kosten administratie	60.000	50.000
	Kosten accountant	105.000	100.000
	Advieskosten	5.000	5.000
	Overige algemene kosten	60.700	53.000
		490.810	421.200
Totaal Kosten		2.599.562	2.361.038
Bedrijfsresultaat		1.300	2.212
Totale rentebaten en -lasten			
	Rentebaten	0	0
	Rentelasten	0	2.000
Exploitatieresultaat		1.300	212

4.2.2 Jaarrekening 2019

Inhoudsopgave

Jaarrekening 2019	26
Balans per 31 December 2019	27
Exploitatierekening over 2019	28
Kasstroomoverzicht.....	29
Toelichting	30
Toelichting op de balans.....	34
Toelichting op de exploitatierekening.....	38
Analyse van het resultaat	43
Ondertekening.....	45
Overige toelichtingen	46
Resultaatbestemming	46
Gebeurtenissen na balansdatum	47
Overige gegevens	48
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	48
Bijlage 1 Uitsplitsing per kostenplaats	49
Bijlage 2 geconsolideerde balans en exploitatierekening 2019	50
Bijlage 3: Formats bezoldiging.....	52
bij Regeling beloning directeurs van goededoelenorganisaties	52

Jaarrekening 2019

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland

Balans per 31 December 2019
(na resultaatbestemming)

	31-12-2019	31-12-2018
	€	€
Activa		
Immateriële vaste activa	8.820	8.009
Materiële vaste activa	46.033	48.929
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>54.853</i>	<i>56.938</i>
Vorraden	2.040	2.040
Vorderingen	1.084.508	1.660.360
Liquide middelen	897.876	52.277
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>1.984.424</i>	<i>1.714.677</i>
Totaal Activa	2.039.277	1.771.615
Passiva		
Continuïteitsreserve	374.374	329.830
Bestemmingsreserves	22.384	22.384
<i>Totaal eigen vermogen</i>	<i>396.758</i>	<i>352.214</i>
Voorzieningen	34.597	34.905
<i>Kortlopende schulden</i>	<i>1.607.922</i>	<i>1.384.496</i>
Totaal Passiva	2.039.277	1.771.615

Exploitatierekening over 2019

	Exploitatie 2019 €	Begroting 2019 €	Exploitatie 2018 €
BEDRIJFSOPBRENGSTEN:			
Opbrengsten zorgprestaties	9.830.326	9.830.469	8.836.108
Subsidies	1.014.775	893.870	1.015.048
Overige bedrijfsopbrengsten	189.664	125.000	194.760
Som der bedrijfsopbrengsten	<u>11.034.765</u>	<u>10.849.339</u>	<u>10.045.917</u>
BEDRIJFSLASTEN:			
Personeelskosten	10.111.856	10.072.961	9.081.123
Afschrijvingen op materiële vaste activa	28.736	43.466	17.630
Overige bedrijfskosten	849.628	730.700	790.184
Som der bedrijfslasten	<u>10.990.220</u>	<u>10.847.127</u>	<u>9.888.937</u>
BEDRIJFSRESULTAAT	44.544	2.212	156.980
Financiële baten en lasten	0	-2.000	-2.840
RESULTAAT BOEKJAAR	<u>44.544</u>	<u>212</u>	<u>154.140</u>
RESULTAATBESTEMMING:			
Toevoeging bestemmingsreserve	0	0	0
Onttrekking bestemmingsreserve	0	0	-2.350
Toevoeging bestemmingsfonds	0	0	0
Onttrekking bestemmingsfonds	0	0	0
Mutatie Continuïteitsreserve (saldo)	<u>44.544</u>	<u>212</u>	<u>156.490</u>
	Voordelig	Voordelig	Voordelig

Kasstroomoverzicht

	2019		2018	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		44.544		156.980
Aanpassingen voor:				
- Afschrijvingen	28.736		17.630	
- mutatie voorzieningen	<u>-308</u>		<u>0</u>	
		28.428		17.630
Veranderingen in vlottende middelen:				
- vorderingen	575.852		-1.084.176	
- kortlopende schulden	<u>223.426</u>		<u>152.192</u>	
		799.277		-931.984
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		<u>872.250</u>		<u>-757.374</u>
Ontvangen interest	0		194	
Betaalde interest	<u>0</u>		<u>-3.034</u>	
		0		-2.840
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		<u>872.250</u>		<u>-760.214</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings immateriële vaste activa	-11.425		0	
Investerings materiële vaste activa	-55.435		-8.411	
Desinvesteringen immateriële vaste activa	8.009		0	
Desinvesteringen materiële vaste activa	18.087		0	
Subsidies	<u>14.114</u>		<u>0</u>	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		<u>-26.650</u>		<u>-8.411</u>
Mutatie geldmiddelen		<u>845.599</u>		<u>-768.625</u>

Aansluiting geldmiddelen

	2019	2018
Stand per 1 januari	52.277	820.902
Mutatie geldmiddelen	845.599	-768.625
Stand per 31 december	<u>897.876</u>	<u>52.277</u>

Toelichting

Exodusorganisatie

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland, statutair gevestigd te Leiden (Morssingel 5), is onderdeel van de Exodusorganisatie (kortweg aangeduid als Exodus). Exodus bestaat uit verschillende leden die werken vanuit dezelfde missie en visie. Alle Exodus Stichtingen zijn lid van vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland.

Activiteiten

De vereniging heeft ten doel:

1. Het optimaliseren van de kansen van (ex-)gedetineerden op een geslaagde terugkeer in de samenleving in Nederland door:
 - dienstbaar en ondersteunend zijn aan haar leden, die als doelstelling hebben de resocialisatie van (ex-)gedetineerden, op het gebied van kwaliteitswaarborging, kwaliteitsontwikkeling, financieel beheer en fondsenwerving, methodiekvorming en onderlinge communicatie tussen de leden;
 - aansturend, initiërend en faciliterend bezig zijn met vrijwilligersgroepen binnen en buiten de Penitentiare Inrichtingen en de huizen van de leden, als dan niet met betrekking tot nazorg aan (ex-)gedetineerden;
 - het betrekken van en samenwerken met relevante partners, waaronder kerken, geloofsgemeenschappen, justitie(pastoraat), reclasseringsorganisaties, bij de nazorg aan (ex-)gedetineerden;
 - de ontwikkeling van nieuwe Exodusprojecten;
 - het ingaan op nieuwe beleidsontwikkelingen;
 - het verwerven van subsidies ten behoeve van de leden;en voorts hetgeen met een en ander in de ruimste zin van het woord verband houdt.
2. De vereniging draagt zorg voor een adequate medezeggenschapsstructuur ten behoeve van het overleg met en de vertegenwoordiging van de in de vereniging en de bij haar aangesloten stichtingen werkzame personen. De instelling, samenstelling en bevoegdheden hiervan worden, voor zover niet in deze statuten voorzien, bij reglement geregeld.
3. De vereniging kan, op een wijze als in het huishoudelijk reglement te voorziening, voor de leden taken uitvoeren.
4. De vereniging en haar leden laten zich bij de uitvoering van haar doelstelling leiden door de bijbelse boodschap van gerechtigheid en heelmaking, temidden van de pluriformiteit van de samenleving.
5. De vereniging kent regio's vast te stellen en aan te wijzen door het bestuur na voorafgaande goedkeuring van de leden.
6. De vereniging beoogt niet het maken van winst en dient het algemeen belang.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2019, dat is geëindigd op balansdatum 31 december.

Grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving RJ 655 en Titel 9 BW 2.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Grondslagen WNT

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de Beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Grondslagen van waardering van activa en passiva

Activa en passiva

De algemene grondslag voor de waardering van de activa en passiva is de verkrijgingsprijs- of de vervaardigingsprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de geamortiseerde kostprijs.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de stichting zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingstermijnen van immateriële en materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte economische levensduur van het vast actief.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgings- of vervaardigingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Automatisering: 33,3%

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingstermijnen van materiële vaste activa zijn gebaseerd op de verwachte gebruiksduur van het vast actief.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Verbouwing: 10-20%
- Inventaris: 20%
- Installaties: 20%
- Automatisering: 33,3%
- Overige materiële activa: 33,3%

Voor zover subsidies of daaraan gelijk te stellen vergoedingen zijn ontvangen als eenmalige bijdrage in de afschrijvingskosten, zijn deze in mindering gebracht op de investeringen.

Kosten voor periodiek groot onderhoud worden ten laste gebracht van het resultaat op het moment dat deze zich voordoen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten. Er is geen sprake van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voor de waardering van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen van de individuele jaarrekeningposten.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

De eerste waardering van vorderingen is tegen reële waarde. De vervolgwaardering van vorderingen is tegen geamortiseerde kostprijs. Een voorziening wordt getroffen op de vorderingen op grond van verwachte oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan en die het gevolg zijn van een gebeurtenis uit het verleden, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichting en verliezen af te wikkelen.

Schulden

De kortlopende schulden hebben een verwachte looptijd van maximaal één jaar. De schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs (nominale waarde).

Grondslagen van resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Opbrengsten

De opbrengsten uit dienstverlening worden verantwoord naar rato van de verrichte prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum en in verhouding tot in totaal te verrichten diensten (onder de voorwaarde dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat).

De met de opbrengsten samenhangende lasten worden toegerekend aan de periode waarin de baten zijn verantwoord.

Personele kosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenregeling

De vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij de vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. De vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland betaalt hiervoor premies waarvan de helft door de werkgever wordt betaald en de helft door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) van het pensioenfonds dit toelaat. De dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken, zal de dekkingsgraad minder sterk schommelen. In december 2019 bedroeg de dekkingsgraad 99,2%. De gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden (beleidsdekkingsgraad) is 96,5%. Het vereiste niveau van de dekkingsgraad is ruim 124%. Het pensioenfonds heeft een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. Hierin staat dat de verwachting is, dat binnen 12 jaar hieraan voldaan kan worden. Verder voorziet het fonds geen noodzaak voor de aangesloten instellingen om extra stortingen te verrichten of om bijzondere premieverhogingen door te voeren. De vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij het pensioenfonds, anders dan het effect van hogere toekomstige premies.

Onderhoudskosten

Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd.

Afschrijvingslasten

Deze bepalen we op basis van de lineaire afschrijvingen die plaatsvinden op basis van de verwachte economische levensduur en eventuele restwaarde.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Vooruitbetaalde IMVA	TOTAAL
Aanschafwaarde per 31-12-18	0	8.009	8.009
Geaccum afschr. per 31-12-18	0	0	0
Boekwaarde per 31-12-18	0	8.009	8.009
Investerings	11.425	0	11.425
Afschrijvingen (in X jaar)	2.604	0	2.604
Desinvestering	0	8.009	8.009
Afschrijving desinvesteringen	0	0	0
Aanschafwaarde per 31-12-19	11.425	0	11.425
Geaccum afschr. per 31-12-19	2.604	0	2.604
Boekwaarde per 31-12-19	8.820	0	8.820

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa in het verslagjaar is als volgt weer te geven:

	Bedrijfsge- bouwen (incl verbouwingen)	Installaties	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Vooruitbe- taal- de MVA	TOTAAL
Aanschafwaarde per 31-12-18	91.641	32.032	250.337	18.087	392.097
Geaccum afschr. per 31-12-18	80.463	31.577	231.127	0	343.167
Boekwaarde per 31-12-18	11.178	455	19.210	18.087	48.930
Investerings	14.114	0	41.321	0	55.435
Afschrijvingen (in X jaar)	7.006	455	18.671	0	26.132
Desinvestering	0	0	19.649	18.087	37.736
Afschrijving desinvesteringen	0	0	19.649	0	19.649
Ontvangen subsidies	14.114	0	0	0	14.114
Aanschafwaarde per 31-12-19	91.641	32.032	272.009	0	395.682
Geaccum afschr. per 31-12-19	87.469	32.032	230.149	0	349.650
Boekwaarde per 31-12-19	4.172	0	41.861	0	46.033

De vereniging bezit niet het juridische eigendom van de verbouwing.

Vorraden

	31-12-2019	31-12-2018
Bijbels	2.040	2.040
Totaal voorraden	2.040	2.040

De voorraad bestaat uit een aantal bijbels. Deze Bijbels worden bij bijzondere gelegenheden verstrekt aan bewoners.

Vorderingen

De specificatie is als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Vordering op ministerie van Justitie en Veiligheid	866.786	1.507.669
Groepsinterne vorderingen	162.516	81.813
Nog te ontvangen bedragen	45.753	36.208
Vooruitbetaalde bedragen	1.095	32.395
Debiteuren	8.359	2.275
Totaal vorderingen	1.084.508	1.660.360

De groepsinterne vorderingen bestaan met name uit mutaties op vorderingen die betrekking hebben op lonen, sociale lasten en loonheffing (betaald door Exodus Nederland voor de lokale Exodus stichtingen) en bijdrage inkooprelatie (ontvangen door Exodus Nederland voor de lokale Exodus stichtingen).

Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Bankrekeningen	897.771	52.096
Kassen	105	181
Totaal liquide middelen	897.876	52.277

De liquide middelen bestaan uit diverse banktegoeden alsmede een kas ten kantore. Daarnaast is een bankgarantie voor €13.400 inzake huurverplichtingen afgegeven. De overige liquide middelen zijn vrij opneembaar.

Eigen Vermogen

	2019	2018
Continuïteitsreserve		
Stand per 1 januari	329.830	173.340
Resultaat lopend jaar	44.544	156.490
Stand per 31 december	374.374	329.830

De continuïteitsreserve is positief. Het bestuur heeft besloten dat de continuïteitsreserve een zodanige omvang moet hebben dat, in geval van het wegvallen van enkele externe inkomensstromen, de organisatie voor een periode van minimaal 9 maanden dezelfde kwaliteit en deskundigheid kan blijven bieden met voldoende gekwalificeerd personeel.

Bestemmingsreserves

	2019	2018
Reserve effectiviteitsonderzoek		
Stand per 1 januari	3.127	5.477
+toevoegingen	0	0

-onttrekkingen	0	2.350
Stand per 31 december	3.127	3.127
	2019	2018
<i>Reserve opleidingen</i>		
Stand per 1 januari	19.257	19.257
+toevoegingen	0	0
-onttrekkingen	0	0
Stand per 31 december	19.257	19.257
Totaal Bestemmingsreserves	22.384	22.384

Reserve effectiviteitsonderzoek

De reserve effectiviteitsonderzoek is gevormd om regelmatig wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren naar de resultaten en effectiviteit van het werk van Exodus.

Reserve opleidingen

De reserve opleidingen is gevormd om opleidingen te kunnen aanbieden aan medewerkers werkzaam op het Verenigingsbureau.

Voorzieningen	2019	2018
Stand per 1 januari	34.905	26.241
+toevoegingen	4.893	9.282
-onttrekkingen	5.201	618
Stand per 31 december	34.597	34.905

De voorziening wordt gevormd door het saldo van het loopbaanbudget van alle medewerkers in loondienst.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De specificatie is als volgt:

	31-12-2019	31-12-2018
Groepsinterne schulden	1.255.940	933.065
Nog te betalen kosten	122.092	188.672
Vooruit ontvangen subsidie fondsen	81.792	152.876
Te betalen loonheffing en sociale premies	71.844	936
Crediteuren	57.945	105.191
Te betalen pensioenpremie	17.311	42
Te betalen netto salarissen	998	3.714
Totaal kortlopende schulden	1.607.922	1.384.496

De groepsinterne schulden bestaan met name uit mutaties op schulden die betrekking hebben op lonen, sociale lasten en loonheffing (betaald door Exodus Nederland voor de lokale Exodus stichtingen) en bijdrage inkooprelatie (ontvangen door Exodus Nederland voor de lokale Exodus stichtingen).

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

De vereniging heeft een huurcontract voor het pand aan de Morssingel te Leiden tot en met 31 oktober 2024 met een jaarlijkse huur van € 85.197. Het huurcontract kan niet tussentijds worden opgezegd.

De vereniging is een overeenkomst aangegaan met Stichting Epafra voor de onderhuur van kantoorruimten tot en met 31 oktober 2024 met een jaarlijkse huur van € 31.000. Het huurcontract kan niet tussentijds worden opgezegd.

De vereniging heeft een bankgarantie afgegeven van € 13.400 voor de huurverplichting.

De vereniging heeft een contract voor een tweetal kopieerapparaten voor een bedrag van € 372 per maand (incl. BTW).

Opbrengsten

Opbrengsten zorgprestaties

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Opbrengsten inkooprelatie	9.830.326	8.836.108
Totaal	9.830.326	8.836.108

De opbrengsten uit de inkooprelatie met het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de deelname van (ex-) gedetineerden wordt maandelijks gedeclareerd voor de gehele Exodus organisatie. De verstrekking betreft een vergoeding per dag voor het verblijf in een Exodushuis en een vergoeding per uur voor de daadwerkelijke geleverde ambulante begeleiding en aangeboden dagbesteding. De inkoopafspraken met het ministerie van Justitie en Veiligheid worden definitief vastgesteld op basis van een verantwoording van de bezetting. Ten tijde van het opstellen van de jaarrekening zijn de definitieve inkoopafspraken nog niet vastgesteld.

De inkoop Forensische zorg zal in 2020 vallen onder een nieuwe afgesloten aanbestedingscontract voor de periode 2020 en 2021.

Subsidies

De subsidiebaten zijn als volgt te splitsen:

	2019	2018
Ministerie van Justitie en Veiligheid voor vrijwilligers	850.000	850.000
Doorbetalde subsidie ministerie van Justitie en Veiligheid voor vrijwilligers	-60.500	-60.500
Kerk in Actie voor vrijwilligerswerk	0	20.000
Project Expertisecentrum Kind	80.818	0
Project Mijn kind en ik	61.818	59.783
Project Herfstkamp	39.604	0
Project Connect	26.221	93.373
Project Gezinsbenadering	16.813	42.694
Project Voorlichting Scholen	0	7.105
Project Achterblijvers	0	2.593
Totaal subsidies	1.014.775	1.015.048

De subsidie van het ministerie van Veiligheid en Justitie voor het vrijwilligersnetwerk wordt toegekend aan de gehele Exodus organisatie. De subsidie wordt voor een deel doorberekend aan de lokale stichtingen ter dekking van gemaakte onkosten om de vrijwilligers aan te sturen en voor de gemaakte onkosten. De subsidie moet jaarlijks worden aangevraagd.

Overige bedrijfsopbrengsten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Giften van particulieren	70.564	65.964
Giften van ondernemingen	6.705	6.143
Giften van kerken	70.965	76.603
Giften van fondsen	2.500	21.347
Giften van overige acties	1.498	6.159
Overige opbrengsten	37.442	18.545
Totaal overige opbrengsten	189.664	194.760

Personeelskosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Salariskosten	1.263.969	1.239.198
Terugontvangen ziekengeld	-45.657	-40.982
Sociale lasten	200.997	185.657
Pensioenpremie	105.264	105.096
Overige personeelskosten	101.337	100.488
Subtotaal	1.625.910	1.589.457
Personeel niet in loondienst	8.485.946	7.491.666
Totaal personeelskosten	10.111.856	9.081.123

Personele kosten worden opgenomen onder aftrek van verkregen personele subsidies. Gemiddeld waren er in 2019 23,3 fte (2018: 24,4 fte) in dienst van Exodus Nederland.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Naam	J.C. van Gils
Functionaris	Directeur
In dienst vanaf	1 januari 2019
In dienst tot	31 december 2019
Deeltijdfactor	100%
Gewezen topfunctionaris	Nee
(Fictieve) dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 96.782
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 10.294
Subtotaal	€ 107.076
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 130.000
-/- Onverschuldigde betaald bedrag	€ 0
Totale bezoldiging	€ 107.076
Klasse-indeling: 2	
Puntenscore: 8	
Gegevens 2018	
In dienst vanaf	1 januari 2018
In dienst tot	31 december 2018
Deeltijdfactor	100%
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 97.447
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 10.281
Totale bezoldiging 2018	€ 107.728

De Raad van Toezicht bestaat uit vrijwilligers en ontvangt geen bezoldiging.
Gedurende het boekjaar bestond de Raad van Toezicht uit de volgende leden:

Naam	Periode
Mevrouw M. Luyer	1 januari 2019 tot en met 31 december 2019
De heer J. Groeneveld	1 januari 2019 tot en met 31 december 2019
De heer V. Eversdijk	1 januari 2019 tot en met 31 december 2019

Afschrijvingskosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Afschrijving op immateriële vaste activa	2.604	0
Afschrijving op gebouwen en verbouwingen	7.006	7.240
Afschrijving op installaties	455	777
Afschrijving op andere vaste bedrijfsmiddelen	18.671	9.612
Totaal afschrijvingen	28.736	17.630

Overige bedrijfskosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Onkosten vrijwilligers	139.395	145.259
Programmakosten	113.262	92.311
Huurkosten en Leasing	83.760	81.415
Onderhoud en energiekosten	19.349	13.558
Bewoners gebonden kosten	5.659	6.183
Algemene kosten	488.204	451.458
Totaal overige bedrijfskosten	849.628	790.184

Programmakosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Scholingskosten landelijk	24.513	6.728
Kosten onderzoek	23.562	4.701
Vergaderkosten directieteam	5.531	4.090
Kosten project Mijn kind en ik	24.329	18.793
Kosten project Herfstkamp	7.498	0
Kosten project Expertisecentrum	6.198	11.016
Kosten project Gezinsbenadering	1.925	2.394
Kosten project Connect	1.674	37.487
Overige Projectkosten	15.250	7.101
Overige programmakosten	2.783	0
Totaal programmakosten	113.262	92.311

Onderhouds- en energiekosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Onderhoudskosten	3.856	882
Energiekosten	15.493	12.676
Totaal programmakosten	19.349	13.558

Algemene kosten

De specificatie is als volgt:

	2019	2018
Kosten automatisering	185.579	156.950
Accountantskosten	100.000	104.058
Kosten salarisadministratie	39.181	62.003
Public Relations kosten	34.867	12.667
Overige huisvestingskosten	15.805	14.863
Communicatiekosten	14.183	12.815
Kosten OR	9.589	2.245
Advieskosten en kosten lidmaatschappen	9.202	15.166
Bestuurskosten	6.006	11.926
Overige algemene kosten	73.792	58.767
Totaal overige bedrijfskosten	488.204	451.458

De bestuurskosten bestaan uit:

	2019	2018
Vergaderkosten	4.500	5.796
Reis- en verblijfskosten	717	1.014
Aansprakelijkheidsverzekering	482	1.083
Overige kosten	308	4.034
Totaal bestuurskosten	6.006	11.926

Financiële baten en lasten

	2019	2018
Rentebaten	0	194
Rentelasten	0	3.034
Totaal rentebaten en rentelasten	0	-2.840

De opbrengsten uit de inkooprelatie met het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de deelname van (ex-) gedetineerden wordt maandelijks gedeclareerd voor de gehele Exodus organisatie. De verstrekking betreft een vergoeding per dag voor het verblijf in een Exodushuis en een vergoeding per uur voor de daadwerkelijke geleverde ambulante begeleiding en aangeboden dagbesteding. De opbrengsten worden deels doorberekend aan de lokale stichtingen voor door hun geleverde verblijfsdagen en begeleidings- en dagbestedingsuren

De Vereniging kan haar werkzaamheden voor de leden en het algemeen belang blijven aanbieden door 4 belangrijke categorieën van opbrengsten.

De leden betalen elk jaar een vergoeding aan de Vereniging voor haar werkzaamheden voor de leden. De vergoeding wordt elk jaar vastgesteld in de ALV. De vergoeding is in vergelijk met het boekjaar 2018 gelijk gebleven.

Het contract met het ministerie van Justitie en Veiligheid inzake de vrijwilligers subsidie. Met deze subsidie kunnen we ons vrijwilligerswerk blijven aanbieden. Ook in 2019 hebben wij door, onze landelijke dekking, de volgende soorten vrijwilligerswerk aangeboden: Nazorgwerk, bezoekwerk/Inzorg en het ouders, kinderen en Detentieprogramma (OKD). De Ontvangen subsidie is gelijk aan het boekjaar 2018.

Elk jaar ontvangen we een belangrijke bijdrage van veel particuliere donateurs, kerken en ondernemingen. Met deze giften financieren we deels ons vrijwilligerswerk en projecten die we zelf ontwikkelen. In het boekjaar 2019 zijn de ontvangen giften stabiel gebleven. Zichtbaarheid in de samenleving en Exodus goed en duidelijk op de kaart zetten door overal in het land "ons verhaal" te vertellen heeft tot dit resultaat geleid. In het komende jaar gaan we hier verder mee aan de slag.

Elk jaar ontvangen we ook van Fondsen bijdragen om onze projecten te realiseren. Belangrijke projecten zijn Mijn Kind en Ik, Expertisecentrum Kind, Herfstkamp en Gezinsbenadering. De opbrengsten uit projecten laten een kleine stijging zien ten opzichte van het boekjaar 2018.

Het verenigingsbureau is 3 jaar geleden begonnen met een duidelijke strategie. Werken aan een financieel gezonde toekomst om toekomstige investeringen in mensen en diensten mogelijk te maken. De financiële resultaten zijn als volgt:

De totale opbrengsten zijn gelijk aan het boekjaar 2018. In de begroting was uitgegaan van een lager bedrag aan opbrengsten uit subsidies en giften. De inkoop Forensische zorg zal in 2020 vallen onder een nieuwe afgesloten aanbestedingscontract voor de periode 2020 en 2021.

De subsidie van het ministerie van Justitie en Veiligheid inzake de vrijwilligers subsidie is voor het boekjaar 2020 toegekend. We zijn verheugd dat we wederom hetzelfde bedrag aan subsidie beschikbaar hebben, om aan de grote vraag voor activiteiten door onze medewerkers en vrijwilligers te voldoen.

De personeelskosten zijn in 2018 39K hoger dan begroot. Belangrijkste reden is de aanpassing van de CAO halverwege 2019 met 3,25% loonstijging.

De overige bedrijfskosten zijn hoger dan begroot. Het afgelopen jaar is meer geïnvesteerd in scholing van medewerkers en onderzoek naar de resultaten en effectiviteit van ons werk.

In het boekjaar 2019 zijn verdere stappen gezet om te werken aan de toekomst. De update van onze ICT systemen hebben in 2019 een vervolg gekregen waardoor de automatiseringskosten met 29K zijn gestegen. Daarnaast is er voor 45K aan investeringen in ICT geweest.

Na een positief resultaat in zowel het boekjaar 2017 als 2018 is ook 2019 positief afgesloten. De ingezette strategie heeft zijn vruchten afgeworpen. Voor de komende jaren houden we vast aan een gezonde bedrijfsvoering waarbij sterk gelet zal worden op matiging van de bedrijfskosten.

Ondertekening

De Raad van Toezicht:

De Raad van Toezicht van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland heeft de jaarrekening 2019 vastgesteld in de vergadering van 2020.

Mevrouw M. Luyer (voorzitter)

De heer J. Groeneveld

De heer V. Eversdijk

Overige toelichtingen

Resultaatbestemming

Het resultaat wordt als volgt bestemd:

Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

44.544

Het bestuur stelt voor het resultaat als volgt te bestemmen:

Toevoeging bestemmingsreserve	0
Onttrekking bestemmingsreserve	0
Toevoeging bestemmingsfonds	0
Onttrekking bestemmingsfonds	0

Mutatie Continuïteitsreserve (saldo)

44.544

Gebeurtenissen na balansdatum

De 1e paar maanden van het boekjaar 2020 worden beheerst door het Corona virus. Exodus heeft bij het opstellen van de jaarrekening hier rekening mee gehouden.

Vanuit het ministerie van VWS is actie ondernomen richten de VNG. Tussen het rijk en de Gemeenten zijn afspraken gemaakt over hoe zorgaanbieders en professionals in staat gesteld worden om in deze uitzonderlijke tijd hun belangrijke werk voort te kunnen zetten. Belangrijkste afspraak hierin is dat de continuïteit van zorg en ondersteuning, onder alle omstandigheden - dus nu ook ten tijde van de coronacrisis – gewaarborgd is.

Wat dit financieel betekent weten we nog niet, maar negatieve resultaten in 2020 kunnen door de organisatie opgevangen worden doordat er toereikende financiële buffers aanwezig zijn.

Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland
Morssingel 5
2312 AZ LEIDEN

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Toezicht en het bestuur van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland te Leiden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag op pagina 24 tot en met 47 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland te Leiden per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019 met een balanstotaal van € 2.039.277;
2. de resultatenrekening voor het boekjaar eindigend op 31 december 2019 met een resultaat van € 44.544 (overschot); en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland te Leiden, zoals vereist in de Verordening inzake de Onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;
- bijlage 1: uitsplitsing per kostenplaats;
- bijlage 2: geconsolideerde balans en exploitatierekening 2019;
- bijlage 3: formats bezoldiging.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling verslaggeving WTZi vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling verslaggeving WTZi. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vereniging in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vereniging te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het toezichthoudend orgaan is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de organisatie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

- 3 -

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de onderstaande bijlage bij onze controleverklaring.

Was getekend te Sliedrecht, 28 mei 2020.

WITh accountants B.V.
A.M. Tromp MSc RA

Bijlagen.

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2019 van Vereniging Samenwerkingsverband Exodus Nederland te Leiden

Wij hebben onze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vereniging haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vereniging haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het toezichthoudend orgaan onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlage 1 Uitsplitsing per kostenplaats

	Totaal	SEN			Projecten
	jaarrekening	Structureel	SEN Kern	V&K	Totaal
	2019	(exclusief projecten)			
Opbrengsten					
Overige inkomsten					
Inkooprelatie min JenV	9.830.326	9.830.326	9.830.326	0	0
Subsidies vrijwilligers	850.000	850.000	0	850.000	0
Giften	152.223	99.005	59.005	40.000	53.218
Projecten	225.275	0	0	0	225.275
Overige opbrengsten	37.442	37.442	37.442	0	0
Doorbelaste subsidie	-60.500	-60.500	0	-60.500	0
Totaal Opbrengsten	11.034.765	10.756.272	9.926.772	829.500	278.493
Kosten					
Personeelskosten	10.111.856	9.882.390	9.305.353	577.037	229.466
Materiële kosten	591.313	591.313	493.416	97.897	0
Programma kosten	118.920	62.047	53.208	8.839	56.873
Overige kosten	168.131	168.131	24.642	143.489	0
		10.703.88			
Totaal Kosten	10.990.220	1	9.876.619	827.262	286.339
Bedrijfsresultaat	44.544	52.391	50.153	2.238	-7.847
Totale rentebaten en – lasten	0	0	0	0	0
Exploitatieresultaat	44.544	52.391	50.153	2.238	-7.847
mutatie bestemmingsreserve	0	0	0	0	0
Mutatie bestemmingsfonds	0	0	0	0	0
Toevoeging aan reserve	44.544	52.391	50.153	2.238	-7.847
Personeel (aantal FTE)	23,3	20,8	15,3	5,6	2,5
Fte vorig jaar	24,4	21,6	16,7	4,9	2,8

Bijlage 2 geconsolideerde balans en exploitatierekening 2019

	2019 €	2018 €
Activa		
Immateriële vaste activa	45.967	29.769
Materiële vaste activa	1.876.616	1.493.328
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>1.922.313</i>	<i>1.523.097</i>
Vorraden	2.040	2.040
Vorderingen	1.738.272	2.028.517
Liquide middelen	4.958.377	4.172.633
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>6.698.689</i>	<i>6.203.190</i>
Totaal Activa	8.621.002	7.726.288
Passiva		
Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserves	4.417.030	3.656.251
Bestemmingsreserves	1.164.066	1.218.371
Overige reserves	430.997	902.373
<i>Totaal reserves</i>	<i>6.012.093</i>	<i>5.776.995</i>
Bestemmingsfondsen	185.117	164.240
<i>Totaal eigen vermogen</i>	<i>6.197.210</i>	<i>5.941.235</i>
Voorzieningen	216.547	192.843
Langlopende schulden	255.732	281.128
Kortlopende schulden	1.951.513	1.311.082
Totaal Passiva	8.621.002	7.726.288

	Begroting		
	2019	2019	2018
Baten			
Baten uit eigen fondsenwerving	262.685	180.500	307.197
Opbrengst zorgprestaties	12.792.486	12.421.335	11.739.416
Subsidies	1.182.266	990.120	1.127.596
Overige opbrengsten	263.528	257.908	486.258
Rentebaten	413	4.850	3.787
Som der baten	14.501.378	13.854.713	13.664.254
 Lasten			
<i>Bestedingen aan doelstelling</i>			
Exodushuizen	12.207.178	11.767.394	10.514.617
Vrijwilligers en Kerkzaken	722.883	719.862	693.505
Voorlichting en bewustwording	148.626	151.070	140.611
<i>Totaal besteed aan doelstelling</i>	<i>13.078.687</i>	<i>12.638.326</i>	<i>11.348.733</i>
 <i>Werving baten</i>			
Kosten eigen fondsenwerving	6.944	6.938	6.593
Kosten verkrijgen subsidies	19.006	19.386	18.000
<i>Totaal werving baten</i>	<i>25.950</i>	<i>26.324</i>	<i>24.593</i>
 <i>Kosten beheer en administratie</i>	<i>1.138.007</i>	<i>1.016.095</i>	<i>1.101.999</i>
 Som van de lasten	14.242.644	13.680.745	12.475.325
Resultaat boekjaar	258.734	173.968	1.188.929
Het resultaat is toegevoegd of onttrokken aan:			
Mutatie reserves	33.429	50.000	-801.680
Mutatie reserves (saldo)	292.163	223.968	387.249

Bijlage 3: Formats bezoldiging

bij Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties

I Informatie over bezoldiging directie in het jaarverslag

Bezoldiging directie

De Raad van Toezicht heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het beleid wordt periodiek geactualiseerd.

Bij de bepaling van het bezoldigingsbeleid en de vaststelling van de beloning volgt de heer J.C. van Gils de Regeling beloning directeuren van goededoelenorganisaties (zie www.goededoelennederland.nl).

De regeling geeft aan de hand van zwaartecriteria een maximumnorm voor het jaarinkomen. De weging van de situatie bij de heer J.C. van Gils vond plaats door de Controller. Dit leidde tot een zogenaamde BSD-score van 470 punten met een maximaal jaarinkomen van EUR 135.314 (1 FTE/12 mnd.).

De voor de toetsing, aan de geldende maxima, relevante werkelijke jaarinkomens van de directie bedroegen (2018 in EUR) voor de heer J.C. van Gils (1 FTE/12 mnd.): 107.076. Deze beloningen bleven binnen de geldende maxima.

Het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven (voor de heer J.C. van Gils, met een bedrag van EUR 107.076) binnen het in de regeling opgenomen maximum bedrag van EUR 135.314 per jaar. De belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen.

De hoogte en samenstelling van de bezoldiging worden in de jaarrekening toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten.